

Jogszabályi összefoglaló

Az alábbi összefoglalóban az egyes gyermekvédelmi és szociális tárgyú törvények módosításáról szóló 2020. évi CXLVII. törvény **gyermekjogi vonatkozású** rendelkezéseit, valamint az Igazságügyi Minisztérium **Családjogi Civil Munkacsoport** 2020. decemberi ülésén elhangzott legfontosabb információkat gyűjtöttük össze.

Jogalkotási lépések a peres eljárásokban

A **polgári perrendtartás** módosításának hatására az érintettek könnyebben tudnak majd a bírósághoz fordulás jogával élni; a bírók a folyamatban lévő családjogi perekben hatékonyabban tudnak alkalmazkodni a felek változó életviszonyaihoz; és biztosítva lesz a gyermekek érdekeinek fokozott védelme. Az alábbi konkrét módosítások történtek:

- A szülői felügyelettel kapcsolatos vagy házassági perekben eddig lehetőség volt a **magánszakértői bizonyításra**, ami gyermekjogi szempontból azért aggályos, mert ilyen esetben többnyire mindkét fél magánszakértőt vett igénybe, így legalább két, de sok esetben három alkalommal is meg kellett hallgatni a gyermeket, ami nem az ő érdekét szolgálta. Ezért a jogalkotó úgy döntött, hogy ezentúl csak kirendelt szakértői bizonyításra lesz lehetőség.
- A családjogi perek területén a jogalkotó szükségesnek látta, hogy a bíróság szélesebb eszköztárt kapjon az **ideiglenes intézkedések** elrendelésére, ha ezt a gyermek védelmében különösen indokoltnak látja.
- A szülői felügyelet gyakorlása iránti perben a bíróság mellőzi a fél által indítványozott megoldást, ha az a gyermek érdekeivel ellentétes, és köteles **hivatalból bizonyítást lefolytatni**. Ebben az esetben klinikai szakpszichológiai vizsgálaton történő részvételre kötelezhető a félként eljáró szülő és a gyermek.
- A **kapcsolattartás** szabályai több szinten is módosultak. A kapcsolattartás megváltoztatása önálló keresetként is indítható, viszont a kapcsolattartás szabályozása, megvonása, korlátozása csak szülői felügyelettel kapcsolatos per részeként. A Polgári Törvénykönyv szabályai is módosultak, eszerint, ha a **kapcsolattartás kérdésében a bíróság döntött**, akkor a kapcsolattartás megváltoztatását is a bíróságtól lehet kérni. Ezt a szabályt a törvény hatálybalépését követően indult ügyekben kell alkalmazni abban az esetben, ha a kapcsolattartásra a bíróság 2021. január 1. napját követően hozott döntést.
- A **gondnokság** alá helyezési vagy a gondnokság megszüntetése, módosítása iránti perben megszűnt a bíró azon lehetősége, hogy a gondnokság alá helyezendő személyt az elmeállapota megfigyelése céljából hosszabb ideig tartó szakértői vizsgálatra beutalja. Az elővezetés szabályai is a gondnokság alá helyezendő személy érdekei szerint módosultak.

A **büntetőeljárás kódex** módosítása révén nagyobb hangsúly kerül az áldozatsegítésre. Az alábbi konkrét módosítások történtek:

- Egyértelművé tették, hogy a **gyermekkorúak** által elkövetett **prostitúciós cselekmények** nem valósítanak meg szabálysértést. A jogszabály elősegíti, hogy a hatóságok megfelelően tudjanak fellépni ilyen esetekben.
- A törvénymódosítással jelentősen megemelték a **gyermek szexuális célú kihasználásával** kapcsolatos esetekben kiszabható büntetési tételeket.
- Az elmúlt hónapok családi tragédiáinak hatására fokozottabb védelmet nyújtanak a **hozzátartozók sérelmére elkövetett** súlyos személy elleni erőszakos bűncselekményeik áldozatainak. Így például az elítélt feltételes szabadságra bocsátása esetén pártfogó felügyelettel és távortartással lehet biztosítani a sértettek védelmét.
- Bevezették, hogy a **gyermekvédelmet értesítést kapjon** a feltételes szabadságra bocsátás előtt két hónappal s szabadlábra helyezéskor, így a gyerekvédelem idejében felkészülhet arra, hogy a sértett hozzátartozók védelme minden helyzetben (pl. kapcsolattartás során is) biztosítva legyen.
- Hazánkban is alkalmazni kezdik a **Barnahus-módszert**, amelynek elvi alapja, hogy ne a hatóságok lépjenek kapcsolatba a szexuálisan bántalmazott kiskorúval, hanem gyermekvédelmi szakemberek, akik biztosítani tudják az áldozatok védelmét. A módszer további célja, hogy a kiskorú sértettnek lehetőleg csak egyszer kelljen elmondania a történeteket, hogy minél kevesebb alkalommal traumatizálják.
- A járványhelyzet miatt kialakult veszélyhelyzet során konfliktusba került az „otthon maradás kötelezettsége” a **távortartással**. Ezt a jogalkotó úgy oldotta fel, hogy elsődlegességet biztosított az emberi élet védelmének, tehát ha az adott ügyben elrendelik a távortartást, akkor az illetőnek el kell hagynia a helyszínt. Jogszabály gondoskodik azok helyzetéről, akik önerőből nem tudnak más szállást találni maguknak.

Adatkezelés

Az **adatkezelésre** vonatkozó szabályok az alábbiak szerint módosultak: a törvényben meghatározott szervek és személyek jogosultak

- a **gyermek** személyazonosító adatainak, taj-számára és adóazonosító jelére vonatkozó, személyazonosító igazolványával, lakcímkártyájával, diákigazolványával, közgyógyellátási igazolványával, oltási könyvével kapcsolatos adatainak kezelésére;
- a **gyermek** házi orvosának, védőnőjének, napközbeni ellátást nyújtó szolgáltató, intézmény vezetőjének stb. elérhetőségére vonatkozó adatainak kezelésére;
- a **javítóintézetben ellátott fiatakorúnak**, és a vele a javítóintézetben együttesen elhelyezett gyermekének személyleírására és különös ismertetőjegyeire vonatkozó adatainak kezelésére (a törvényben meghatározott célok eléréséhez).

A **Gyermekeink védelmében elnevezésű informatikai rendszerben** megkülönböztetünk gyermekjóléti alapellátást és a szakellátást. A rendszerben tárolt bizonyos adatokhoz a törvényben meghatározott feladata teljesítése érdekében a feladatkörében eljáró bíróság, ügyészség, nyomozó hatóság, pártfogó felügyelői szolgálat és büntetés-végrehajtási intézet férhet hozzá **közvetlen adatigényléssel**.

A gyámhatóság és a gyermekjóléti, gyermekvédelmi szolgáltató tevékenységet végző szervezet alkalmazottja és vezetője, a gyermek és az őt nevelő szülő vagy a gyermek törvényes képviselője tartózkodási helyére vonatkozóan **megtagadhatja a szülő tájékoztatását, ill. korlátozhatja a szülő iratbetekintési jogát**, ha

- a szülő büntetőeljárás hatálya alatt áll, mert a törvényben meghatározott személy (gyermek, gyermeket nevelő másik szülő, vele egy háztartásban élő stb.) sérelmére bűncselekményt követett el;
- a szülő ellen távolságtartást rendeltek el a törvényben meghatározott feltételek mellett, a távolságtartás időtartamáig.

A gyermekekre, illetve személyére vonatkozó adatokba és a vele kapcsolatos **iratba való díjmentes betekintés** szabályozása is jelentősen módosult. Általánosságban elmondható, hogy a gyermek szülője, a gyermek törvényes képviselője, a korlátozottan cselekvőképes gyermek és bizonyos esetekben a nagykorúvá vált gyermek jogosult az iratbetekintésre.

Az **érintett írásbeli hozzájárulása** hiányában nem lehet betekinteni a másik szülőre vonatkozó, különleges adatot tartalmazó iratba a törvényben meghatározott kivételeket leszámítva (pl. ha a gyermek védelembe vételére irányuló gyámhatósági eljárás megindításához szükséges).

Iratbetekintés során a korlátozottan cselekvőképes gyermek számára **szükséges tájékoztatást** kell biztosítani a szolgáltató vagy az intézmény vezetőjének.

A törvényt módosítás értelmében az **apaság, illetve az anyaság megállapítása iránti perben** eljáró bíró közvetlen megkeresésére adatszolgáltatási kötelezettsége van az országos örökbefogadást elősegítő szervnek.

A törvényt módosítás révén a család- és gyermekjóléti központ **fogyatékosági tanácsadást** biztosít, melynek keretében a fogyatékossgal élő emberek és családtagjaik információkhoz, szolgáltatásokhoz való akadálymentes és egyenlő esélyű hozzáférést kívánják megvalósítani. Az **otthonteremtési támogatás** felhasználhatósági körét bővítették, ami tartósan beteg vagy fogyatékos felnőtteknek kedvez.

Jogszabályváltozás történt a **nevelőszülői foglalkoztatási jogviszonnnyal** kapcsolatban is. A törvény érinti a jogviszony működtető általi felmondását, a nevelőszülő díjazását és végkielégítését is.

Az utógondozással kapcsolatosan a törvényt módosítás úgy rendelkezik, hogy a meghatározott tanulói vagy hallgatói jogviszonnnyal rendelkező 24. és 25. életévét betöltött fiatal felnőtt **utógondozói ellátása a kérelmére meghosszabbítható** az adott jogviszony megszűnéséig, de legkésőbb a 30. életévének betöltéséig. Az elbírálás során többek között a rászorultságot és a tanulmányok befejezésének esélyét veszik figyelembe.